

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง “การศึกษาโครงข่ายตลาดและความเชื่อมโยงตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกระจายตัวและที่ตั้งของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน ศึกษาโครงข่ายตลาดข้าวของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน ศึกษาความเชื่อมโยงในด้านที่ตั้งและโครงข่ายตลาดระหว่างตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน และเสนอแนะในการพัฒนาตลาดและโครงข่ายตลาดของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน โดยพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงตอนบนประกอบด้วยจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ในการศึกษาครั้งนี้ได้เริ่มทำการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงตอนบน และศึกษาสภาพการตลาดข้าวในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน จากกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม จำนวน 152 ราย คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane' ประกอบด้วย เกษตรกรทำนา ผู้ประกอบการตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร ผู้ประกอบการโรงสีข้าว และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงทำการวิเคราะห์โครงข่ายตลาดและความเชื่อมโยงตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดและโครงข่ายตลาดของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบนเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่จากที่ได้ทำการศึกษา และสุดท้ายสรุปผลและให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ชุด ตามกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมประยุกต์ SPSS และใช้ค่าร้อยละของแต่ละข้อคำถาม และบางข้อคำถามในด้านปริมาณการซื้อขายข้าวของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการให้คะแนนแล้วนำมาจัดลำดับตามปริมาณการซื้อขาย

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 สภาพทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงตอนบน

ภาคตะวันออกเฉียงตอนบนมีเนื้อที่ประมาณ 19,430 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่บนลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำปราจีนบุรี และลุ่มน้ำโตนเลสาป ซึ่งครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว วิสัยทัศน์ของพื้นที่ศึกษาหรือกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงตอนบน “เป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของเมืองหลวงและสนามบินสุวรรณภูมิ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแพทย์แผนไทย ศูนย์กลาง Logistics เชื่อมโยงเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมสู่ตลาดโลก เปิดประตูสู่อินโดจีน” จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวได้มียุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงตอนบนซึ่งนับได้

ว่ามีหลายประเด็นที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหรือส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
 โครงข่ายตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาด้าน
 โครงข่ายคมนาคมโดยมีโครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนเชื่อมโยงในกลุ่มจังหวัดและการพัฒนาเครือข่าย
 คมนาคมเพื่อการขนส่ง อันเป็นผลดีต่อการขนส่งสินค้าเกษตร ทำให้ในปัจจุบันและในอนาคตภาคตะวันออก
 ออกตอนบนจะยังมีศักยภาพด้านการเป็นแหล่งผลิตที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ พร้อมทั้งด้านการมี
 โครงข่ายคมนาคมที่สะดวกและเข้าถึงพื้นที่ทั้งในระดับภาคและระดับชุมชนรายย่อยมากยิ่งขึ้น

สภาพพื้นที่ภาคตะวันออกตอนบนมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบระหว่างภูเขาและ
 พื้นที่ราบลุ่มน้ำ ประกอบด้วยมีศักยภาพด้านทรัพยากร มีแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำใต้ดิน แหล่งน้ำ
 ชลประทานและมีดินอุดมสมบูรณ์ ทำให้ภาคตะวันออกตอนบนมีศักยภาพด้านการเป็นแหล่งผลิตโดย
 เฉพาะการมีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวและพืชไร่ โดยพื้นที่ภาคตะวันออกตอนบนสามารถเป็น
 แหล่งปลูกข้าวเพื่อส่งออกต่างประเทศและจำหน่ายให้กับภูมิภาคใกล้เคียงโดยเฉพาะกรุงเทพฯและ
 ปริมณฑล การใช้ประโยชน์ที่ดินภาคตะวันออกตอนบนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยมีการปลูก
 ข้าวมากที่สุด รองลงมาปลูกพืชไร่ และปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น นอกนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อื่นๆ การ
 เพาะปลูกข้าวพบในพื้นที่ราบโดยทั่วไปทั้งในพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทานและอยู่ในลุ่มน้ำที่มีแหล่งน้ำ
 ธรรมชาติกระจายอยู่โดยทั่วไป ซึ่งสามารถทำนาออกฤดูได้โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
 นครนายก และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดปราจีนบุรี ส่วนจังหวัดสระแก้วส่วนใหญ่จะทำนาปี ส่วนการ
 เพาะปลูกพืชไร่ มีการเพาะปลูกในพื้นที่ทั่วไปที่เป็นที่ราบลูกคลื่นและดินสามารถระบายน้ำได้ดี พืชไร่ที่
 ปลูกมากในพื้นที่ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง และถั่วลิสง พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ส่วน
 ใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี นอกจากนี้ภาคตะวันออกตอนบนยังมีศักยภาพ
 ในด้านคมนาคมขนส่ง โดยมีโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกตอนบน ภาคกลาง
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยโดยผ่านทางจังหวัดสระแก้ว
 และเป็นประตูสู่นิคมอุตสาหกรรม โดยมียุทธศาสตร์คมนาคมทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางน้ำ

โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคตะวันออกตอนบนภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อ
 ภาคสูงสุด รองลงมาภาคการค้าและบริการสาขาการขายส่งขายปลีก ฯ และภาคการเกษตร โดยโครง
 สร้างเศรษฐกิจของจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดที่มีภาคอุตสาหกรรมมีบทบาท
 สำคัญสูงสุด รองลงมาภาคการเกษตร โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่มีภาคการ
 เกษตรมีบทบาทสำคัญสูงสุด รองลงมาภาคการค้าและบริการสาขาการขายส่งขายปลีก ฯ และโครง
 สร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่มีภาคการค้าและบริการสาขาการขายส่งขายปลีก มีบท
 บทบาทสำคัญสูงสุด รองลงมาภาคการเกษตร ลักษณะประชากรภาคตะวันออกตอนบน ปี พ.ศ.2546 มี
 ประชากร 1,899,754 คน กระจายอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุด รองลงมาจังหวัดสระแก้ว จังหวัด

ปราจีนบุรี และจังหวัดนครนายก ตามลำดับ ส่วนความหนาแน่นประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น 97.77 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมากที่สุดคือ จังหวัดฉะเชิงเทรา รองลงมาจังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว ประชาชนมีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่น บริเวณสองฝั่งแม่น้ำที่สำคัญและกระจายตามสองข้างทางของเส้นทางคมนาคมสายหลัก และกระจายอยู่ตามเรือสวนไร่นาสำหรับพื้นที่ชนบท โดยพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่สูงจะอยู่บริเวณพื้นที่ที่ราบฝั่งทะเลของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางคล้า อำเภอบางปะกง และอำเภอบ้านโพธิ์ นอกนั้นอยู่ในอำเภอเมืองปราจีนบุรี ส่วนพื้นที่บริเวณจังหวัดติดพรมแดน ไทย-กัมพูชา จะมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่บนเส้นทาง การค้าและเส้นทางการติดต่อของอาณาจักรสำคัญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับของประชา กรหลายเชื้อชาติ เช่น เขมร จีน ลาว ญวน และปากีสถาน ซึ่งได้นำเอาความเชื่อ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพที่หลากหลายติดตัว เข้ามาด้วย เช่น ประชากรเชื้อสายจีนเข้ามาพร้อมกับการต่อเรือสำเภา เรือประมง การแกะสลักหิน การ เขียนภาพ การเลี้ยงสัตว์ปีก ทำประมง ทำโรงสีข้าว เป็นต้น ส่วนประชากรเชื้อสายลาวที่อพยพเข้า มาพร้อมกับการทอผ้า การทำเครื่องจักรสาน ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น และเป็นบ่อเกิดแห่งความ หลากหลายของประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ มาให้เห็นจนถึงปัจจุบัน

7.1.2 สภาพการตลาดข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพการเป็นแหล่งผลิตข้าว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจังหวัดที่มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 4,611,148 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเนื้อที่ปลูกข้าวประมาณร้อยละ 48.89 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จากสำมะโนการเกษตร พ.ศ.2546 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้ถือครองที่รายงานการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ปลูกข้าว มีจำนวน 95,391 ราย และเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรที่ปลูกข้าว จำนวน 2,254,607 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวมีมากที่สุดบริเวณ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอดาพระยา อำเภออรุณประเทศ และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก รองลงมาอยู่ในอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว นอกนั้นกระจายอยู่โดยทั่วไปในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจากการศึกษา พบว่า ข้าวเปลือกที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวได้จะไม่นำออกขายทั้งหมด มีการแบ่งแยกออกเป็นส่วนๆ เกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บไว้สำหรับบริโภคหรือทำพันธุ์ โดยเก็บไว้ในปริมาณร้อยละ 13.02 รองลงมาจะขายผลผลิตทันทีในปริมาณร้อยละ 50.54 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้าวนาปรัง มีการนำผลผลิตไปจำหน่ายกับโรงสีที่เข้าโครงการรับจำนำในปริมาณ ร้อยละ 23.47 และเก็บไว้รอเวลาเพื่อขายในปริมาณร้อยละ 12.83 นอกนั้นผลผลิตที่เหลือจะมีเกษตรกรบางส่วนเช่าที่ นานายทุนเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจะนำส่งให้กับเจ้าของที่ดินเพื่อเป็นค่าเช่าที่นา

ลักษณะการไหลเวียนของข้าวเปลือก จากการสำรวจตลาดข้าวในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน พบว่าเกษตรกรมีการขายข้าวให้กับตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคโดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.41 ขายข้าวให้กับกลุ่มผู้ซื้อประเภทโรงสีในพื้นที่มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 54.36 ขายข้าวให้กับพ่อค้าในจังหวัด และร้อยละ 30.56 ขายให้ตลาดกลางข้าวและพืชไร่ นอกจากนี้ขายให้ตลาดกลางผลิตผลเกษตรประจำตำบลและพ่อค้าจากจังหวัดอื่น ในด้านการกระจายผลผลิตหลังจากออกจากเกษตรกรไปแล้ว พบว่า 1) โรงสีข้าว หลังจากแปรรูปข้าวเปลือกแล้วมีการกระจายไปยังกลุ่มพ่อค้าทั้งในจังหวัดและจังหวัดอื่นและส่งไปยังผู้ส่งออก นอกจากนี้กระจายไปยังกลุ่มผู้บริโภคในพื้นที่ 2) ตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ส่วนใหญ่ทำการรับซื้อขายข้าวเองและมีโรงสี เมื่อแปรรูปเป็นข้าวสารแล้วจะขายข้าวให้ผู้ส่งออกโดยตรง ส่วนตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีซึ่งไม่มีโรงสีข้าวมีการขายข้าวเปลือกให้กับพ่อค้าโดยตรง 3) ตลาดกลางผลิตผลเกษตรประจำตำบลของสหกรณ์ ส่วนใหญ่ขายข้าวให้กับโรงสีและพ่อค้าในจังหวัดและจังหวัดอื่น นอกจากนี้ขายข้าวให้กับผู้บริโภค ชุมชนสหกรณ์/สหกรณ์ที่มีโรงสีและผู้ส่งออก นอกจากนี้ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบนยังมีกลุ่มทำนาเกษตรอินทรีย์ซึ่งส่งข้าวไปขายยังประเทศ สวิตเซอร์แลนด์

7.1.3 โครงข่ายตลาดและความเชื่อมโยงตลาดกลางข้าวและพืชไร่

ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน

ที่ตั้งและการกระจายตัวของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ พบว่า พื้นที่ที่ตั้งตลาดกลางมีศักยภาพด้านโครงข่ายคมนาคม การเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ ตลอดจนด้านการมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ในขณะที่พบปัญหาในด้านการตลาดที่มีแหล่งรับซื้ออื่นตั้งอยู่ใกล้ที่ตั้งตลาดกลาง ปัญหาด้านการบริหารงานของตลาดกลางเอง ปัญหาด้านการสนับสนุนจากรัฐบาล ปัญหาขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการจำหน่ายผลผลิตและปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข้าวสาร

โครงข่ายตลาดข้าวของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน พบว่า ข้าวที่เข้าสู่ตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน นอกจากจะมาจากแหล่งเพาะปลูกในภาคแล้ว ยังมาจากแหล่งเพาะปลูกที่อยู่นอกภาคด้วย โดยผ่านกลุ่มผู้ขายประเภทต่างๆ ส่วนข้าวเปลือกที่กระจายออกจากตลาดกลางฯในภาคมีการจำหน่ายทั้งในรูปข้าวเปลือกสำหรับตลาดกลางที่ไม่มีโรงสีข้าวและแปรรูปเป็นข้าวสารออกจำหน่ายสำหรับตลาดกลางที่มีโรงสีข้าว โดยข้าวที่ออกจากตลาดกลางข้าวและพืชไร่ นอกจากจะกระจายออกสู่กลุ่มผู้ซื้อที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงตอนบนแล้วยังกระจายออกสู่พื้นที่นอกภาค และส่งออกต่างประเทศ ซึ่งพบว่า โครงข่ายตลาดข้าวเปลือกที่เข้าสู่ตลาดกลางประกอบไปด้วยตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นที่มาจากในพื้นที่จังหวัดเดียวกัน และตลาดระดับภูมิภาคที่มาจากต่างจังหวัดทั้งในภาคเดียวกันและนอกภาค โดยผ่านกลุ่มผู้ขายประเภทต่างๆ ส่วนโครงข่ายตลาดข้าวที่กระจายออกจากตลาดกลางประกอบไปด้วยตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเดียวกัน ตลาดระดับภูมิภาคที่อยู่ต่างจังหวัดทั้งในภาคเดียวกันและนอกภาค และตลาดระดับประเทศซึ่งเป็นตลาด

ปลายทาง สินค้าพร้อมที่จะส่งออก โดยผ่านกลุ่มผู้ซื้อประเภทต่างๆ พิจารณาโครงข่ายตลาดกลางแต่ละแห่ง พบว่า 1) ตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายก มีโครงข่ายตลาดไม่ซับซ้อน ประกอบด้วยเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิต ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับภูมิภาค (ผ่านตลาดกลางข้าวและพืชไร่) แล้วไปสิ้นสุดที่ตลาดในระดับประเทศซึ่งจะส่งต่อไปยังผู้บริโภคในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าปริมาณข้าวเปลือกส่วนใหญ่สามารถไปถึงตลาดกลางได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าท้องถิ่น ซึ่งเป็นโครงข่ายตลาดที่ไม่มีหลายระดับและโครงข่ายตลาดไม่ได้เป็นไปตามลำดับของตลาดตามทฤษฎีชุมชนศูนย์กลาง แสดงได้ว่าขั้นตอนการตลาดจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคมีไม่มากนัก ตลาดกลางมีขอบเขตการให้บริการของตลาดที่เกษตรกรนำผลผลิตเข้ามาขายอยู่ในระยะทาง 29 กิโลเมตร แต่ถ้าคนกลางเป็นผู้ดำเนินการแล้วระยะทางการให้บริการของตลาดจะกว้างไกลขึ้น เมื่อวิเคราะห์โครงข่ายตลาดประกอบกับศักยภาพในด้านที่ตั้งของตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายก พบว่า ตลาดกลางมีศักยภาพในด้านที่ตั้ง มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการดำเนินกิจการโดยมีสถานที่กว้างขวางและแยกเป็นสัดส่วน และสามารถรองรับปริมาณสินค้าเข้าสู่ตลาดกลางได้เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต รวมทั้งมีโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงไปยังภาคอื่นๆได้สะดวก จากโครงข่ายตลาดข้างต้นจึงนับได้ว่าเป็นโครงข่ายที่ไม่ซับซ้อนและเป็นโครงข่ายที่ยังแคบหากเทียบกับศักยภาพของตลาดกลางประกอบกับการเป็นตลาดในระดับภูมิภาคและทำการค้าเพื่อการส่งออกซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ตลาดระดับประเทศได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณข้าวเข้าสู่ตลาดกลางและสนองตอบต่อศักยภาพของตลาดกลางซึ่งมีอยู่แล้ว โครงข่ายตลาดที่เข้าสู่ตลาดกลางควรจะมีแหล่งที่มาเพิ่มขึ้น โดยจากศักยภาพของที่ตั้งตลาดกลางสามารถที่จะพัฒนาโครงข่ายตลาดให้เกิดขึ้นได้ 2) ตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีโครงข่ายตลาดไม่ซับซ้อนเช่นเดียวกับโครงข่ายตลาดของตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายก อันประกอบด้วย เกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิต ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับภูมิภาค (ผ่านตลาดกลางข้าวและพืชไร่) แล้วไปสิ้นสุดที่ตลาดในระดับประเทศซึ่งจะส่งต่อไปยังผู้บริโภคในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าปริมาณข้าวเปลือกส่วนใหญ่สามารถไปถึงตลาดกลางได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าท้องถิ่น ซึ่งเป็นโครงข่ายตลาดที่ไม่มีหลายระดับและโครงข่ายตลาดไม่ได้เป็นไปตามลำดับของตลาดตามทฤษฎีชุมชนศูนย์กลาง แสดงได้ว่าขั้นตอนการตลาดจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคมีไม่มากนัก ตลาดกลางมีขอบเขตการให้บริการของตลาดที่เกษตรกรนำผลผลิตเข้ามาขายอยู่ในระยะทาง 29 กิโลเมตร แต่ถ้าคนกลางเป็นผู้ดำเนินการแล้วระยะทางการให้บริการของตลาดจะกว้างไกลขึ้น เมื่อวิเคราะห์โครงข่ายตลาดประกอบกับศักยภาพในด้านที่ตั้งของตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ตลาดกลางมีศักยภาพในด้านที่ตั้ง มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการดำเนินกิจการโดยมีสถานที่กว้างขวางและแยกเป็นสัดส่วน และสามารถรองรับปริมาณสินค้าเข้าสู่ตลาดกลางได้เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต รวมทั้งมีโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงไปยังภาคอื่นๆได้สะดวก จากโครงข่ายตลาด

ข้างต้นจึงนับได้ว่าเป็นโครงข่ายที่ไม่ซับซ้อนและเป็นโครงข่ายที่ยังแคบหากเทียบกับศักยภาพของตลาดกลางประกอบกับการเป็นตลาดในระดับภูมิภาคและทำการค้าเพื่อการส่งออกซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ตลาดระดับประเทศได้โดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณข้าวเข้าสู่ตลาดกลางและสนองตอบต่อศักยภาพของตลาดกลางซึ่งมีอยู่แล้ว โครงข่ายตลาดที่เข้าสู่ตลาดกลางควรมีแหล่งที่มาเพิ่มขึ้น โดยจากศักยภาพของที่ตั้งตลาดกลางสามารถที่จะพัฒนาโครงข่ายตลาดให้เกิดขึ้นได้

3) ตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรี สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งตลาดกลางในเรื่องการเป็นแหล่งกลางของการซื้อขายเพื่อรวบรวมและกระจายสินค้าในภูมิภาคเพื่อให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายการตลาดที่จะช่วยให้ราคาสินค้าจากแหล่งผลิตกับราคาสินค้าที่ผู้บริโภคไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับโครงข่ายการตลาดของตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรี มีความซับซ้อนมากกว่าตลาดกลางที่กล่าวมา เนื่องจากตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีมีการดำเนินธุรกิจตลาดกลางนอกจากเป็นแหล่งกลางให้บริการการซื้อขายสินค้าแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นผู้รับซื้อและขายสินค้าเอง ในกรณีที่ไม่มีการซื้อขายสินค้าจากเกษตรกร มีสินค้าเข้าสู่ตลาดกลางหลายประเภทนอกจากข้าวเปลือกแล้วยังมีพืชไร่ โดยโครงข่ายตลาดประกอบด้วย เกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิต ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับภูมิภาค(ผ่านตลาดกลางข้าวและพืชไร่) แล้วไปสิ้นสุดที่ตลาดในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค(ขาออก) ซึ่งจะส่งต่อไปยังผู้บริโภคในประเทศและต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแต่ละวิถีการตลาดจะพบว่าตลาดระดับท้องถิ่นเมื่อรวบรวมข้าวจากเกษตรกรแล้วถูกส่งเข้ามาจำหน่ายยังตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีโดยตรงซึ่งไม่ได้ผ่านพ่อค้าหรือตลาดในระดับอื่นก่อน ส่วนตลาดในระดับภูมิภาคก็เช่นเดียวกันพ่อค้าคนกลางมีการรวบรวมข้าวจากเกษตรกรโดยตรงในพื้นที่ภาคอื่นแล้วนำมาจำหน่ายยังตลาดกลางโดยตรง ในทำนองเดียวกันการกระจายข้าวออกจากตลาดกลางนั้นผู้รับซื้อที่เป็นตลาดในระดับท้องถิ่นหรือตลาดในระดับภูมิภาค(ขาออก) สามารถรับซื้อข้าวเปลือกที่ตลาดกลางได้โดยตรงโดย ซึ่งเป็นโครงข่ายตลาดที่ไม่มีหลายระดับและโครงข่ายตลาดไม่ได้เป็นไปตามลำดับของตลาดตามทฤษฎีชุมชนศูนย์กลาง จึงอาจกล่าวได้ว่าตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีมีโครงข่ายตลาดที่ไม่มีหลายระดับ ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงและเป็นการลดส่วนเหลือของการตลาดลง ตลาดกลางมีขอบเขตการให้บริการของตลาดที่เกษตรกรนำผลผลิตเข้ามาขายอยู่ในระยะทาง 29 กิโลเมตร แต่ถ้าคนกลางเป็นผู้ดำเนินการแล้วระยะทางการให้บริการของตลาดจะกว้างไกลขึ้น เมื่อวิเคราะห์โครงข่ายตลาดประกอบกับศักยภาพในด้านที่ตั้งของตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีมีศักยภาพสูงในด้านที่ตั้ง ในขณะที่ด้านโครงข่ายตลาดยังแคบและมีการรับซื้อข้าวจากพื้นที่อำเภอและอำเภอใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากศักยภาพของที่ตั้งตลาดกลางสามารถที่จะพัฒนาโครงข่ายตลาดให้เกิดขึ้นได้โดยการขยายขอบเขตตลาดออกไปยัง

เกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่ตลาดในปัจจุบัน ซึ่งศักยภาพของที่ตั้งตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนและขนถ่ายสินค้าในระดับภูมิภาคได้

ความเชื่อมโยงตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ในภาคตะวันออกตอนบน พบว่า 1) ในด้านกายภาพแล้วตลาดกลางทั้ง 3 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่แหล่งผลิตและตั้งอยู่ในโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างตลาดกลางแต่ละแห่งได้โดยสะดวก 2) ในด้านความเชื่อมโยงโครงข่ายตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายกและตลาดกลางจังหวัดฉะเชิงเทรามีความเชื่อมโยงกันในด้านโครงข่ายการตลาดในเชิงคุณภาพ โดยมีโครงข่ายตลาดซ้อนทับกันในกลุ่มเกษตรกรและโรงสีข้าวซึ่งเป็นผู้ขายกลุ่มเดียวกันและมีกลุ่มผู้ส่งออกซึ่งเป็นผู้รับซื้อกลุ่มเดียวกัน ส่วนตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีไม่มีความเชื่อมโยงด้านโครงข่ายตลาดกับตลาดกลางข้าวและพืชไร่ทั้ง 2 แห่ง หากพิจารณาความเชื่อมโยงในด้านโครงข่ายการตลาดในเชิงปริมาณ โดยพิจารณาเฉพาะปริมาณข้าวที่หมุนเวียนในตลาดกลางแต่ละแห่ง จะพบว่า ตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ทั้ง 3 แห่ง ในภาคตะวันออกตอนบนไม่มีความเชื่อมโยงกันในด้านโครงข่ายตลาดในเชิงปริมาณ กล่าวคือ ตลาดกลางแต่ละแห่งไม่มีการรับซื้อขายข้าวผ่านตลาดกลางอีกแห่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีการทำการค้าต่อกันหรือแลกเปลี่ยนทางการค้าต่อกัน ส่วนความเชื่อมโยงในด้านข้อมูลข่าวสารมีความเชื่อมโยงกันน้อยมาก 3) สามารถที่จะพัฒนาโครงข่ายตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในภาคตะวันออกตอนบนให้เกิดความเชื่อมโยงกันได้ เนื่องจากตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายกและตลาดกลางจังหวัดฉะเชิงเทรามีจุดอ่อน คือ แม้ว่าตลาดกลางทั้ง 2 แห่ง จะตั้งอยู่ในแหล่งผลิตแต่ปริมาณข้าวที่เข้าสู่ตลาดกลางกลับมีไม่พอเพียงตลอดทั้งปี ส่งผลให้ตลาดกลางต้องรับซื้อข้าวจากภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงนอกฤดูเก็บเกี่ยว ในขณะที่ด้วยกันตลาดกลางกลับมีศักยภาพในด้านที่ตั้งและมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการดำเนินกิจการโดยมีสถานที่กว้างขวางและแยกเป็นสัดส่วนและสามารถรองรับปริมาณสินค้าเข้าสู่ตลาดกลางได้เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต แต่โครงข่ายตลาดของตลาดกลางทั้ง 2 แห่งในปัจจุบันเป็นโครงข่ายที่ไม่ซับซ้อนและเป็นโครงข่ายที่ยังแคบหากเทียบกับศักยภาพของตลาดกลางโดยเฉพาะการเป็นตลาดในระดับภูมิภาค และทำการค้าเพื่อการส่งออก เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณข้าวเข้าสู่ตลาดกลางและเพื่อสนองต่อศักยภาพของตลาดกลางซึ่งมีอยู่แล้ว โดยในปัจจุบันสามารถพัฒนาโครงข่ายตลาดโดยการขยายขอบเขตตลาดไปยังเกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่ตลาดออกไป ส่วนในอนาคตเมื่อตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของภาคในการแลกเปลี่ยนและขนถ่ายสินค้าและได้รับการพัฒนาโครงข่ายตลาดให้กว้างขึ้นเพื่อรองรับการให้บริการแก่ตลาดกลางอีก 2 แห่งได้อย่างพอเพียงแล้ว ตลาดกลางทั้ง 2 แห่งก็จะสามารถเข้าไปรับซื้อผลผลิตในตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีได้โดยตรง

7.1.4 แนวทางในการพัฒนาตลาดและโครงข่ายตลาดของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แนวทางในการพัฒนาตลาดกลางข้าวและพืชไร่

1. สร้างเครือข่ายประชาคมด้านข้อมูลข่าวสารการตลาด สนับสนุนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องตลาดกลางโดยต่อเนื่อง รายงานสถานการณ์การค้าข้าว สภาพการตลาดและราคาในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ให้ทั่วถึงแก่เกษตรกร พ่อค้า ประชาชน รวมทั้งตลาดกลางด้วยกัน เช่น อย่างน้อยควรมีการสร้างเครือข่ายที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตประจำตำบลให้ครอบคลุมทุกตำบล แล้วให้มีการกระจายข้อมูลข่าวสารออกไปยังเกษตรกรตามหมู่บ้านต่างๆต่อไป ซึ่งจะต้องร่วมมือกันระหว่างภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการตลาดกลาง สำนักงานการค้าภายในจังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด และสำนักงานเกษตรจังหวัด
2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้การส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร และเพิ่มความเข้มแข็งให้กลุ่มที่มีอยู่แล้วให้มีบทบาททางการตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิตและการกระจายข่าวสาร การให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มทางการผลิตและช่วยเหลือกันในการตลาด ข้อมูลข่าวสารด้านราคาผลผลิตและแหล่งจำหน่ายจะช่วยให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มกันมากขึ้น
3. การให้ความรู้แก่เกษตรกรในการผลิต เก็บรักษา การจัดชั้นคุณภาพสินค้าและราคา การชั่ง ตวง วัด การพัฒนาคุณภาพข้าวให้ได้มาตรฐานมากขึ้น รวมทั้งให้ความรู้ด้านการตลาดและการซื้อขายในตลาดกลาง เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบว่าเขาควรจะผลิตอะไรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และขายได้ราคาดี
4. การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล รัฐบาลควรมีนโยบายในการส่งเสริมการจัดตั้งตลาดกลางที่ชัดเจน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มีมาตรการส่งเสริมให้มีสิทธิประโยชน์และสิ่งจูงใจแก่ผู้ได้รับการส่งเสริม ส่งเสริมการลงทุนให้แก่ตลาดกลางในด้านเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยต่ำสำหรับปรับปรุงและขยายกิจการ และมาตรการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่ผู้ซื้อขายในตลาดกลาง
5. พัฒนาตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายกและตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดฉะเชิงเทราให้มีการบริการแก่เกษตรกรในการจำหน่ายปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช วัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น ส่วนตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีในปัจจุบันมีการให้บริการดังกล่าวแล้ว ซึ่งจะเป็นอีกประเด็นที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจเลือกมาจำหน่ายผลผลิตที่ตลาดกลางเนื่องจากได้รับความสะดวกในการหาปัจจัยการผลิต ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรหาซื้อปัจจัยการผลิตได้ในคราวเดียวกันกับการจำหน่ายผลผลิต

6. สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ได้รับการส่งเสริม โดยตรวจเยี่ยมเป็นประจำเพื่อสอบ กรม และปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาตลาดให้เจริญก้าวหน้า และฝึกอบรมความรู้ ด้านการตลาดให้แก่เจ้าหน้าที่ของตลาดกลางข้าวและพืชไร่ พร้อมทั้งให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะทางการตลาดและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องกับ สภาพพื้นที่ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการบริหารการตลาด

7. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการตลาด จากการศึกษาถึงที่ตั้งตลาดกลางข้าว และพืชไร่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ในภาพรวมตลาดกลางมีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีสถานที่ กว้างขวางต่อการเอื้ออำนวยในการทำการค้า ในส่วนที่นำพัฒนาเพิ่มเติม คือ ที่ตั้งตลาดกลางข้าว และพืชไร่จังหวัดนครนายกซึ่งตั้งอยู่ค่อนข้างจะเป็นเอกเทศ ยังไม่มีร้านค้าจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม หรือสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นไว้บริการแก่ผู้เข้ามาทำการค้าที่ตลาดกลาง ฉะนั้นในด้านตลาดกลาง ข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายก ควรจะจัดให้มีร้านค้าดังกล่าวไว้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้า มาทำการค้าที่ตลาดกลาง

แนวทางในการพัฒนาโครงข่ายตลาด

1. การจัดตั้งและพัฒนาตลาดกลางข้าวเปลือกในระดับไร่นาหรือท้องถิ่น โดยเฉพาะใน พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากขอบเขตของตลาดกลางที่เกษตรกรเดินทางไปไม่ถึง อาจจัดตั้งตลาดกลางในช่วง ฤดูเก็บเกี่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกร

2. การส่งเสริมและพัฒนาตลาดกลางข้าวและพืชไร่ในระดับภูมิภาค จังหวัดและ กรมการค้าภายในให้การส่งเสริมและพัฒนาตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีให้เป็นศูนย์กลาง ของการแลกเปลี่ยน รวบรวม กระจายและขนถ่ายสินค้าในระดับภูมิภาค ซึ่งในปัจจุบันตลาดกลางข้าว และพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีมีการดำเนินธุรกิจในรูปแบบเป็นตลาดกลางหรือเป็นแหล่งกลางให้บริการการ ซื้อขายสินค้าทั้งประเภทข้าวและพืชไร่ซึ่งเป็นทุนเดิมในการได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยมีระเบียบกฎ เกณฑ์ที่แน่นอนและเป็นแหล่งกำหนดราคาสินค้าอย่างมีระบบและเปิดเผย เป็นที่ยอมรับมากขึ้น รวมทั้ง สามารถเป็นแหล่งของข้อมูลการตลาดที่สะท้อนภาวะตลาดได้ดี

3. ในระยะสั้นพัฒนาโครงข่ายตลาดโดยการขยายขอบเขตตลาดไปยังเกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่ตลาดออกไป จากศักยภาพของที่ตั้งตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดนครนายกและจังหวัด ฉะเชิงเทรา สามารถที่จะพัฒนาโครงข่ายตลาดให้เกิดขึ้นได้ เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณข้าวเข้าสู่ตลาด กลางและเพื่อสนองต่อศักยภาพของตลาดกลางซึ่งมีอยู่แล้ว เช่น มีการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสาร การบริการเสริมในตลาดกลางในรูปแบบต่างๆควบคู่กันไป ตลาดกลางมีบริการขนส่งผลผลิตซึ่งจะมี ประโยชน์สำหรับเกษตรกรในพื้นที่อยู่ห่างไกลและไม่มีพาหนะในการขนส่ง เป็นต้น

4. ในระยะยาวส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงโครงข่ายตลาดของตลาดกลางข้าวและพืชไร่นาภาคตะวันออกเฉียงตอนบน เมื่อตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของภาคในการแลกเปลี่ยนและขนถ่ายสินค้าและได้รับการพัฒนาโครงข่ายตลาดให้กว้างขึ้นสามารถรองรับการให้บริการแก่ตลาดกลางอีก 2 แห่งและผู้ซื้อกลุ่มอื่นได้อย่างพอเพียงแล้ว ตลาดกลางทั้ง 2 แห่งก็จะสามารถเข้าไปรับซื้อผลผลิตในตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดปราจีนบุรีได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางอีกหลายระดับ การพัฒนาโครงข่ายตลาดของตลาดกลางในภาคตะวันออกเฉียงตอนบนก็จะสามารถพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงกัน ในที่สุดจะทำให้เกิดโครงข่ายตลาดที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับศักยภาพที่ตั้งของตลาดกลางแต่ละแห่งในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในรายละเอียดค่อนข้างจะครอบคลุมหลายประเด็น โดยเฉพาะสภาพการตลาดข้าวในภาคตะวันออกเฉียงตอนบนซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมทางการค้าข้าวของผู้ทำหน้าที่การตลาดที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก่อนที่จะลงรายละเอียดถึงโครงข่ายตลาดและความเชื่อมโยงตลาดกลาง หากมีการศึกษาครั้งต่อไปควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในการหาความเหมาะสมของพื้นที่โครงการจัดตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกในระดับไร่นาโดยจัดลำดับความสำคัญในการเข้าไปส่งเสริม ซึ่งควรจะนำปัจจัยในด้านปริมาณผลผลิต การมีแหล่งรับซื้อในพื้นที่ โครงข่ายคมนาคม สภาพการซื้อขาย ความต้องการทางสังคมรวมทั้งการสนับสนุนของภาคเอกชนและส่วนราชการในท้องถิ่น นำมาพิจารณาหาความจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญ

นอกจากนี้ควรมีการศึกษาถึงสภาพพื้นที่ที่ควรได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรซึ่งเป็นสินค้าที่มีโอกาสได้รับการส่งเสริมทั้งในด้านการผลิตและการมีตลาดกลางรองรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายขอบที่อาณาเขตตลาดที่มีปัจจุบันไปไม่ถึง และเป็นพื้นที่มีศักยภาพในการเพาะปลูก มีผลผลิต และระบบโครงข่ายคมนาคมที่ดีแต่ขาดตลาดรองรับ ทั้งนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านการเป็นเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรเป็นรายตำบล ปริมาณผลผลิต โครงข่ายคมนาคม สภาพการซื้อขาย ความต้องการทางสังคม รวมทั้งการสนับสนุนของภาคเอกชนและส่วนราชการในท้องถิ่น